

Leon Stefanija

Spremna beseda

Stoletnica slovenskega *Konservatorija* je lepa priložnost za počastitev te ustanove – prve, ki je odprla vrata za pridobivanje poklicnega glasbenega in kasneje tudi baletnega znanja in veščin. Ne gre le za počastitev ustanove. Stoletnica je priložnost za počastitev tako vseh tistih, ki so posredovali svoja glasbena in plesna znanja, kakor tudi vseh, ki so jih (bili) deležni. Avtorji prispevkov smo ob tej priložnosti začrtali delovanje *Konservatorija* po obdobjih, ki so mu spreminjala podobo, seveda z vsemi ljudmi, ki so bili z njim povezani: učitelj/icam/i in dijak/injam/i.

Konservatorij je namreč zaznamovala vrsta premen, tako značilna za čas, ko je nastal in se razvijal do danes – za »stoletje skrajnosti«, kot nekatere zgodovinarji poimenujejo obdobje 1914–1991. Že različna poimenovanja in institucionalna premeščanja *Konservatorija* nakazujejo vsebinske razsežnosti, ki so ga sooblikovale: *Konservatorij ljubljanske Glasbene matice* (1919), *Srednja glasbena šola Glasbene akademije* (1939) in nato *Akademije za glasbo* (1946), samostojna *Srednja glasbena šola* (1953–1963), *Zavod za glasbeno in baletno izobraževanje* (1963–1981), *Srednja glasbena in baletna šola* (1981–2009) in nazadnje *Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana* (2009).

Verjetno ne bi našli na Slovenskem visoko izobraženega glasbenika, ki bi ob teh spremembah imen zgolj skomignil z rameni, češ da gre za nepomembne formalnosti. Poslanstvo *Konservatorija* ostaja vseskozi enako. Tudi soavtorji smo sledili premenam v duhu Julijine misli iz druge scene drugega dejanja Shakespearjeve tragedije *Romeo in Julija*:

»O, be some other name!
What's in a name?
That which we call a rose
By any other name
would smell as sweet;«

»Preberi si ime!
Kaj je ime?
To, čemur roža pravimo,
dišalo bi prav tako lepo
z imenom drugim;«
(prev. O. Župančič)

Ime za vsebino nemara res ni pomembno, toda pogosto drži, da se stvari prepoznajo po imenu (nomen est omen). Za *Konservatorij* tega ne kaže izvajati iz enega ali drugega imena, ki ga je imel, temveč iz dejstva, da ga je preimenovala skoraj vsaka generacija. Čemu šest imen v enem samem stoletju?

Razloge za vsako preimenovanje *Konservatorija* razgrinjajo posamezni avtorji v svojih prispevkih. Z zgodovinske razdalje lahko podčrtamo dve silnici, ki še danes najlepše nakazujeta vlogo *Konservatorija* v glasbenem izobraževanju: njegovo temeljno poslanstvo je v posredovanju na tisti odločilni stopnji človekovega razvoja, ko se glasba kot *ljubezen*, strast, predanost pomika v poklicno življenje z glasbo, v glasbi, skozi glasbo. Prav *Konservatorij* v izobraževalnem sistemu povezuje obe tesno prepleteni plasti ne le posameznika, ampak celotnega sodobnega kulturnega življenja: ljubezen in delo/vanje.

Znano je, da se za glasbo odločamo iz ljubezni. In iz zgodovine *Konservatorija* pa je razvidno, da se zahteve za poklicno gojenje te muze vsebinsko razvijajo – in priostrujejo. Prav poklicne potrebe umetniškega življenja pripeljejo na predvečer druge svetovne vojne do *Glasbene akademije*, o čemer pišeta Luka Pintarič in Darja Koter, po drugi svetovni vojni do vedno večje diferenciacije predmetov, ki jih *Konservatorij* goji (prispevek Jasne Blažič Primožič in Leona Stefanije), tudi do vključitve plesnega izobraževanja v okvir glasbenega izobraževanja, o čemer izčrpno priča prispevek dr. Henrika Neubauerja. Prav poklicne potrebe prinašajo vedno bogatejši nabor glasbenih znanj: vedno bogatejšo glasbenoizobraževalno kulturo, kakršno poznamo danes in nam jo v zborniku temeljito oriše dr. Branka Rotar Pance. In vendar, kot lepo opozori Branka Rotar Pance: celotno zgodovino poklicnega glasbenega delovanja – in glasbenega šolstva nasploh – zaznamuje drugi pol poklicnega glasbeništva: svet ljubiteljstva, *amaterizma*, DIY (do-it-yourself) kulture. Ta ostaja sestavni del ne samo glasbenoizobraževalnih dejavnosti, temveč sodobne kulture nasploh.

Namen jubilejnega zbornika torej ni samo počastitev ustanove, ki mlade pripravlja za nadaljnje poklicno glasbeno delovanje – izjemno uspešno, kot nakazujejo ugledna imena znamenitih glasbenikov in baletnikov na seznamih profesorjev in dijakov na koncu knjige. Namen zbornika je tudi umestiti delovanje *Konservatorija* v širše glasbenoizobraževalno okolje. Od tod petdelna zasnova: glasbeno izobraževanje danes, preteklost glasbenega izobraževanja pri nas, učbeniške pridobitve, zgodovina plesnega izobraževanja in – imena pedagogov in dijakov današnjega *Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana* in njegovih predhodnih šol.

Zbornik uvaja dragocen pogled na celotno slovensko glasbenoizobraževalno kulturo predstojnice *Oddelka za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo*, najboljše poznavalke glasbenoizobraževalnega sistema pri nas, profesorice Branke Rotar Pance. Dobro poznavanje sedanjega stanja na področju glasbenega šolstva – z vsemi prednostmi, križi in pastmi – ponuja poglobljenejšo razumevanje preteklih poti glasbenega izobraževanja, ki peljejo do nas. Trije sledeči prispevki prinašajo metodološko in vsebinsko različne poglede na glavne prelomnice današnjega *Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana*. Iz vseh treh lepo razvidna ključna poteza te ustanove: vedno bogatejše delovanje. O tem ne nazadnje priča tudi dejstvo, da današnji *Konservatorij* nima samo srednje stopnje glasbenega izobraževanja, ampak vključuje tudi nižjo stopnjo, glasbeno pripravnico in baletno izobraževanje od najnižje do visoke stopnje. Konservatorij je dobil svoj današnji naziv prav zaradi vzpostavitve ustrezne izobrazbe plesalcev.

To, za nekatere nenavadno in težko razumljivo pozicioniranje *Konservatorija* na šolski zemljevid – njegov položaj je na prvi pogled čuden: med umetniško gimnazijo in še ne univerzitetno izobraževalno ustanovo – prinaša tej ustanovi edinstveno poslanstvo, poslanstvo povezovanja dveh umetnosti, glasbe in plesa. Morda se kaže prav v tem povezovanju umetniških dejavnosti izziv za prihodnost, ki jo že kar nekaj časa živimo.

***

Sodobnost je spreobrnila antični pojem glasbe, muzike – *mousiké* (μουσική) naj bi združevala besedo, ples in petje ob spremljavi inštrumenta: koliko glasbenikov pleše in koliko plesalcev igra kako glasbilo ali prepeva v pevskem zboru? Če so glasbeniki slabo glasbeno občinstvo (pianist Charles Rosen je nekje zapisal, da »glasbenike zanima samo tista glasba, ki jo lahko sami prodajo ali pa ukradejo«), so plesalci zelo dobro občinstvo za plesne prireditve – toda: kdo od glasbenikov ali plesalcev sledi sodobni likovni, literarni, filmski umetnosti? In obrnjeno: če bi izvedli anketo o poznavanju glasbe in plesa med sodobnimi intelektualci, bi bili odgovori precej drugačni kot pred stotimi leti, ko je slehernik slišal za Lucijana Marijo Škerjanca ali pa Lidijo Wisiak.

»Kultura hitrega pozabljanja«, kot nekateri poznavalci označujejo obdobje informacijske tehnologije, ni nekaj novega. Nakazujejo jo razmeroma hitra institucionalna premeščanja *Konservatorija* pa tudi prispevek Katarine Zadnik o glasbenoteoretičnih učbenikih. Avtorica lepo razkriva prizadevanja glasbenih pedagogov – o prizadevanjih plesnih pedagogov temeljito pričata prispevek in pa delo Henrika Neubauerja –, ki po strokovno najbolj oprijemljivi poti dopolnjuje zgodovinski pregled delovanja *Konservatorija*. Zajeti učbeniki so

ne nazadnje temeljna zgodovinska sled znanja – najpomembnejšega »blaga« za učečega se človeka –, ki so ga bile deležne generacije dijakinj in dijakov. Čeprav v prispevku Zadnikove manjka tisti del danes dostopnega učbeniškega gradiva, ki z novimi komunikacijskimi tehnologijami zadnjih desetletij prinaša poprej neznane možnosti posredovanja znanja, v zborniku zajeta učna gradiva zelo lepo nakazujejo bogastvo prizadevanj pedagogov.

Hvala vsem avtoricam in avtorjem prispevkov, ki jim je uspelo zapolniti doslej razmeroma malo znano zgodovino delovanja *Konservatorija* do leta 1953. Da ostaja razmeroma velik zgodovinopisni dolg do zgodovine glasbenega izobraževanja, kaže že vrsta vprašajev, ki smo jih pustili v zborniku. Vrste imen ljudi, ki so študirali ples ali glasbo in so jim bila vrata za umetniški poklic odprta, pa skozi niso stopili, nismo mogli izslediti. Tudi vrste podatkov o nekaterih zaposlenih nismo uspeli dobiti. Sezname imen na koncu, seveda, ostajajo samo nepopolna sled bogate zgodovine glasbenega izobraževanja na srednji stopnji pri nas, kakor jih je zapustila vsakokratna administrativna podpora. Kakršna koli je bila v posameznih obdobjih, so administrativni podatki zgovoren »tihi« zgodovinski pomnik v glasbeno in plesno izobraževanje. S številom in imeni namreč kažejo, da je kultura glasbene in plesne umetnosti, ki jo v veliki meri ohranjajo *ljubitelji*, *amaterji*, čeprav jo izrazito oblikujejo *profesionalci*, pri nas bogata, razširjena in vsekakor vredna veliko večje javne pozornosti, kot je je deležna v dnevnem življenju.

Leon Stefanija